യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണ+പ്രകരണം പൂർവാർധമ്)/സർഗം 63

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .

സ-കദാ-ചി+ദ്ദ/ദർ/ശാഥ രു+ദ്രം രു+ദ്ര-പുരേ ഖഗഃ .
വൈരി+ഞ്ച-നലിനീ-നാല-ലീലാ-ലാഭേന ലീലയാ .. 1

ത+ത്ര ബു+ദ്ധി-രഭൂ+ത്തസ്യ രു+ദ്രോ്ഹ-മിതി നി+ശ്ചിതാ .
പ്രതി-ബിമ്ബ-വദാ-ദർശേ+ ദ്രാഗി+ത്യേവ ഹി ബിമ്/ബിതാ .. 2

രു+ദ്ര-ഭൂത-വപുസ്/ത+ത്ര തനുൻ ത+ത്യാജ താമസൗ .
ഗന്ധഃഫ് പവനതാംങ് ഗ+ച്ഛൻ/കുസുമസ്/തബകംയ് യഥാ .. 3

സ രു+ദ്രോ രു+ദ്ര-ഭവനേ വിജ-ഹാര യഥേ+ച്ഛയാ .
തൈസ്/തൈഃശ് ശിവ-പുരാ-ചാരൈർ/ഗണ-കോടി-ഗരിഷ്ഠയാ .. 4

രുദ്ര+സ്ത്വ-നു+ത്തമ+ജ്ഞാന/വിലാസൈ-കതയാ തയാ .
സ്വപ്ന-ശേഷംഞ്ച് ച വൃ+ത്താ+ന്ത/മപ+ശ്യത്/പ്രാ+ക്തനംൻ ധിയാ .. 5

നിരാ-വരണ-വി+ജ്ഞാന/വപുഃസ് സ ഭഗവാംസ്-തദാ .
ഉവാച+ സ്വയ-മേകാ+ന്തേ+ സ്വ+സ്വപ്ന/ശത-വിസ്മിതഃ .. 6

അഹോ തു ചി+ത്രാ മായേയംൻ തതാ വി-ശ്വ-വിമോഹിനീ .
അസ+ത്യൈ/വാപി സ+ദ്രൂപാ മരു-ഭൂമിഷു വാരിവത് .. 7

ഇതി+ പ്രഥമ-മാ+ജ്ഞാതംഞ്ച് ചി+ദ്യോ്ഹംഞ്ച് ചി+ത്തതാംങ് ഗതഃ .
സർവ-സംപ+ന്ന-സർവ+ജ്ഞ/ഗഗനാദി-വിഭാവ-നാത് .. 8

യദൃ+ച്ഛയാ+ സ്ഥിതോ ജീവോ ഭൂത-ത+ന്മാ+ത്ര-രഞ്ജിതഃ .
കസ്മിംശ്-ചിദ-ഭവ+ത്സർഗേ/ ഭി+ക്ഷുര+ക്ഷുഭിതോ/്ഭിതഃ .. 9

തേനാ-വയവ-ബ+ന്ധേന ബഹിഃസ് സ്വൈര-വിഹാരിണീ .
ലീലാ്വിലു-ലിതാ-കാരാ യദാ ര+മ്യേതി ഭാവതഃ .. 10

സർവ-ഭാ-വോ-പ/മർദേന തദ+ഭ്യാസ-വശാ+ത്തദാ .
താമേവ സോ്ന്വഭൂദ്/ഭി+ക്ഷുസ്/ത്യ+ക്ത്വാ+ന്യം മനനോ-ദയമ്.. 11

ചമത്-കൃതിശ്-ചേതസി-യാ/ രൂഢാ സൈവ വിജൃമ്ഭതേ .
വ+ല്ലീ+ ത്യജതി നൈദാഘീ പീത-മ+പ്യമ്ബു മാധവമ് .. 12

സ-ഭി+ക്ഷുർ/ജീവടോ ഭൂ+ത്വാ ജ+ന്തുർ/ജരഠ-വാസനഃ .
തേഷു ദേഹേഷു/ ബ+ഭ്രാമ ര+ന്ധ്രേ+ഷ്വിവ പിപീലികാ .. 13

ആ+ത്മനി+ ദ്വിജ-ഭ+ക്ത+ത്വാഥ്-സോ്പശ്യദ്-ദ്വിജതാ-മഥ .
ഭാവാ-ഭാവ-വിപ+ര്യാസേ ബലവാ-നേവ വർധതേ .. 14

സാമ+ന്തതാ-മവാ-പാസൗ വിപ്രഃസ് സംൻ തത ചി+ന്തിതാമ് .
സാത+ത്യേന രസഃഫ് പതിഃഫ് ഫലതാ-മേതി പാദപേ .. 15

രാ+ജ്യാർഥംൻ ധർമ-കാ+ര്യാണാംങ് കർതൃ+ത്വാഥ്-സോ്ഭവ+ന്നൃപഃ .
സകാമു-കതയാ രാജാ സുര+സ്ത്രീ+ത്വ/മവാ-പ ഹ .. 16

ലോലാ ലോചന-ലോഭേന സാ മൃഗീ രസ-ശാലിനീ .
ബഭൂവ വാസനാ-മോഹ/+ശ്ചാഹോ/ ദുഃഖായ ജന്തുഷു .. 17

മൃഗീ സാ ബത ചി+ത്ത+സ്ഥാ ബഭൂവ വിപിനേ ലതാ .
അവ+ശ്യം/ഭാവി ലവനംൻ ലതികാ്നു-ബഭൂവ ഹ .. 18

അന്തഃസ് സം.ജ്ഞാ-ചിരാ-ഭ്യസ്തം/ ഭ്രമര+ത്വ-മഥാ+ത്മനി .
സാ്പശ്യത്-സാവ-മർദേന തദാ തദ്/ഭാവ-ഭാവിതാ .. 19

സവാരണ-ഖുര+ക്ഷോദ/മനു-ഭൂയാഥ ഭാവിതമ് .
ഭൂയോ-ഭൂയഃഫ്പ്ര ബ+ഭ്രാ-മ മഹാ-സംസൃതി-സംഭ്രമാൻ .. 20

സംസാര-ശത-പ+ര്യ+ന്തേ രുദ്രഃസ് സോ്ഹ-മഹം സ്ഥിതഃ .
അസ്മിൻഥ്.സംസാര-സംരമ്/ഭേ+ സ്വമനോ-മാത്ര-സംഭ്രമേ .. 21

ഏവ-മ+ത്യ+ന്ത-ചി+ത്രാസു സംസാ-രാര+ണ്യ/ഭൂമിഷു .
ബ+ഹ്വീ+ഷ്വഹ-മതി+ഭ്രാ+ന്തസ്/ത്വശൂ+ന്യാ+സ്വിവ ഭൂരിശഃ .. 22

കസ്മിംശ്-ചിദ-ഭവം സർഗേ+ ത്വഹംഞ് ജീവ-ടനാ-മകഃ .
കസ്മിംശ്-ചിദ്/ബ്രാ+ഹ്മണ+ശ്രേഷ്ഠഃഖ് കസ്മിംശ്-ചിദ്-വസുധാ-ധിപഃ .. 23

ഹംസഃഫ് പദ്മ-വനേ ഭൂ+ത്വാ വി+ന്ധ്യ-ക+ച്ഛേ-ച വാരണഃ .
ഹരിണോ ദേഹ-യ+ന്ത്രാദൗ ദശാ-മഹ-മിമാംങ് ഗതഃ .. 24

അ+ത്ര വർഷ-സഹ+സ്രാണി ചതു+ര്യുഗ-ശതാനി ച .
സമതീതാ+ന്യന+ന്താനി ദിനർതു-ചരി-താനി ച .. 25

മമ+ പ്രഥമ-മേവ+ പ്രാക്/ചലി-ത+സ്യ പരാത്-പദാത് .
ത+ത്ത്വ+ജ്ഞാനി-തയാ രൂഢോ/ ഭിക്ഷു+ത്വേ യോ+ഗ്യതാ+ക്രമഃ .. 26

ഭൂയോ-ഭൂയോ്+പ്യതി+ക്രമ്യ ഗത+ശ്ച+ ബ്ര+ഹ്മ/ഹംസ-താമ് .
സ ഏവ+ പ്രാക്തനോ്+ഭ്യാസഃഫ് ഫലിതഃസ് സംഗമോ-ദയാത് .. 27

ദൃഢാ+ഭ്യാസോ യ ഏവാ+സ്യ ജീവ+സ്യോ/ദേ+ത്യ-വിഘ്നതഃ .
സോ്+ത്യന്ത-മര-സേനാപി തമേ-വാ+ശ്വനു-ധാവതി .. 28

കാക-താലീയ-യോഗേന കദാചിത്-സാധു-സംഗമാത് .
അശുഭോ ഭാവനാ+ഭ്യാസോ ജീവ+സ്യ വിനി-വർതതേ .. 29

സംങ്ഗ+ത്യധി-ഗതംഞ്ച് ചൈഷ കേവലം+ സ്വോദയം പ്രതി .
പ്രാ+ക്തനോ വാസനാ+ഭ്യാസോ ഹാതു-രു+ദ്യമ-മീ+ക്ഷതേ .. 30

യ+ച്ചേഹാ+ഭ്യ+സ്യത്യേജ+സ്രംയ് യച്ച ദേഹാ-ന്തരേഽപി ച .
ജാഗ്രത്-സ്വപ്നേ+ഷ്വ-സദപി തത്-സദി+ത്യനു-ഭൂയതേ .. 31

തത്ത-ദർഥ+ക്രിയാ-കാരി ദുഃഖായ ച സുഖായ ച .
ഉദേതി ഭാവനം തസ്മാദ്/ഭാവനാ-ഭാവനംഞ്ച് ജയഃ .. 32

ഭാവ-നൈവ+സ്വ മാ+ത്മാനംൻ ദേഹോഽയ-മിതി പ+ശ്യതി .
അസത്താ-മാ+ത്ര/വിസ്താരംങ്ങ് ഗുല്മക+ത്വ-മിവാ+ങ്കുരഃ .. 33

ഭാവനാ പ്രേ+ക്ഷ്യ/മാണൈഷാ ന കി+ഞ്ചിദിഹ ശി+ഷ്യതേ .
ന ച വി+ദ്യത ഏവേതി/ തദ്/ഭ്രമേ-ണാല-മസ്തു നഃ .. 34

ഭ്രമ+സ്യ ജാഗ-ത+സ്യാ+സ്യ ജാത+സ്യാ-കാശ-വർണവത് .
അസംവ് വേദന-മാ+ത്രൈകം/ മാർജ-നായാല-മസ്തു നഃ .. 35

അസ+ന്മയീ+സ്വ/രൂപൈഷാ പരം സ+ത്തൈവ ലാലനീ .
വർതതേ ചേദ്-വിനോദായ കിംചിത്-സാന കരി+ഷ്യതി .. 36

ത+ത്താൻഥ്.സർവാൻഥ്.സ്വസം-സാരാ/
നു+ത്ഥായാ/ലോകയാ+മ്യഹമ് .
സ+മ്യഗാ-ലോക-ദാനേന തേ+ഭ്യ ഏകീ-കരോ+മ്യഹമ് .. 37

ഇതി സംഞ്ച് ചി+ന്ത്യ രു+ദ്രോഽസൗ തം സർഗം പ്രജ-ഗാമ ഹ .
യത്ര ഭി+ക്ഷുർ/വിഹാ-ര+സ്ഥഃസ് സുപ്തഃശ് ശവ ഇവ+ സ്ഥിതഃ .. 38

ബോധ-യി+ത്വാഥ തം ഭി+ക്ഷും ചേതസാ ചേത-നേന ച .
യോജയാ-മാസ സസ്-മാര ഭി+ക്ഷുര+പ്യാ+ത്മനോ+ ഭ്രമമ് .. 39

രു+ദ്ര-മാ+ത്മാന-മാലോ+ക്യ ജീവ-ടാദി-മയംൻ തഥാ .
ബോധാദ-വിസ്മ-യാർഹോഽപി/ സ+ ഭി+ക്ഷുർ/വിസ്മയംയ് യയൗ .. 40

അഥ രുദ്രസ്-തഥാ ഭി+ക്ഷുർ/ദ്വാവേ-വോ+ത്ഥായ ജ+ഗ്മതുഃ .
ക്വാപി ജീവട-സംസാരംഞ്ച് ചിദാ-കാശൈക-കോണഗമ് .. 41

ത+ത്ര തദ്-ഭവനംങ്ങ് ഗ+ത്വാ തദ്-ദ്വീപംൻ ത+ച്ച മ+ണ്ഡലമ് .
വിഷയംൻ തത്-പുരംൻ ത+ച്ച/ തംഞ്ച് ച പാണാ-വസി+ഗ്രഹമ് .. 42

സുപ്തംൻ ദദൃ-ശതുർ-നഷ്ട/-സം.ജ്ഞംഞ്ച്/ ജീവ-ടകം ശവമ് .
സ്ഥാപ-യി+ത്വാ വപുർ-ഭാവം പ്രഭാ+ന്തം ഭവ-ഭൂമിഷു .. 43

തം പ്രബോ+ധ്യ നിയോ+ജ്യാശു ചേതസാ ചേത-നേന ച .
ഏക-രൂപാ+സ്ത്രി/രൂപാസ്തേ രു+ദ്ര/ജീവട-ഭി+ക്ഷുകാഃ .. 44

ബോധ-വ+ന്തോ്ഽ+പ്യ/ബു+ദ്ധാ-ഭാ വിസ്മിതാ/ അ+പ്യ-വിസ്മിതാഃ .
ബഭൂസ്/തൂഷ്ണീം+സ്ഥിതാശ്-ചിത്ര-കൃതാ-കാരാ ഇവ+ ക്ഷണമ് .. 45

അഥ ജ+ഗ്മു+ശ്ച-തേ സർവേ+ ക്വചിദ്-വ്വോമനി സം+സ്ഥിതമ് .
വി+പ്ര-സംസാര-മാരബ്ധം പരി-ഭൂതസ/ഘുംങ്/ഘുമമ് .. 46

തേ ത+ത്ര ഭുവനംങ് ഗ+ത്വാ ത+ദ്വീപംൻ ത+ച്ച മ+ണ്ഡലമ് .
വിഷയംൻ ത+ച്ച തംങ് ഗ്രാമം പ്രാപു+സ്തം ബ്രാ+ഹ്മ-ണാലയമ് .. 47

വി+പ്രംൻ തേ ദദൃശുഃസ് സുപ്തംങ് കല+ത്ര-വലിതംങ് ഗൃഹേ .
കണ്ഠേ ഗൃഹീതം ബ്രാ-ഹ്മ+ണ്യാ ബഹിർ/ജീവ-മിവ+ സ്ഥിതമ് .. 48

തം പ്രബോ+ധ്യ നിയോ+ജ്യാശു ചേതസാ ചേത-നേന ച .
തത്-സ്ഥാസ്തേ ബഹവോ്ഽ+പ്യന്യേ/ സവി+സ്മയ/വിവിസ്-മയാഃ .. 49

അഥ ജ+ഗ്മു+ശ്ചിദാ-കാശ/കചിതംഞ്ച് ചേതിതംഞ്ച് ചിതേഃ .
സാമന്തംൻ നൃപ-സംസാരം ഭ്രമണാ-ഭോഗ-സു+ന്ദരമ് .. 50

തത+സ്തേ ഭുവനം പ്രാപ്താസ്/തദ്-ദ്വീപംൻ ത+ച്ച മ+ണ്ഡലമ് .
സാമ+ന്തംൻ ദദൃശുർ/മത്തം സുപ്തം പ+ര്യങ്ക-പ+ങ്കജേ .. 51

ഹേമാവ-ദാതം ഹേമാംങ്/ഗ്യാ നിഹിതംങ് കുച-കോടരേ .
ഭ്രമ+ര്യേവാ+ന്വിതം പദ്മ-കോശ-സുപ്തം മധു+വ്രതമ് .. 52

കാ+ന്താഭി-ര+ഭ്യാ-വലിതം മ+ഞ്ജ-രീഭി-രിവ+ ദ്രുമമ് .
ദീപ-ജാലക-മ+ധ്യ+സ്ഥം ര+ത്നൗഘ ഇവ കാ+ഞ്ചനമ് .. 53

തം പ്രബോ+ധ്യ നിയോ+ജ്യാശു ചേതസാ ചേത-നേന ച .
തത്-സ്ഥാസ്തേ ബഹവോ്ഽ+പ്യേകേ/ സവി+സ്മയ-വിവി+സ്മയാഃ .. 54

അഥ തേ രാജ-സംസാരംഞ്ച് ജ+ഗ്മുസ്/ത+ത്ര വിബോ+ധ്യ തമ് .
ചേത-സൈവ-മഥാ+ന്യാസു+ ഭ്രേമുഃസ് സംസാര-ഭൂമിഷു .. 55

പ്രാ+പ്യ താം ബ്ര+ഹ്മ-ഹംസേഹാം/ രു+ദ്രതാം സർവ ഏവ തേ .
സമാ-ജ+ഗ്മുർ/വിരേ-ജു+ശ്ച രു+ദ്രാണാ-മുത്തമം ശതമ് .. 56

ഏക-സംവിദ്/ഭി+ന്ന-തനു ചി+ത്ര/ചേഷ്ടിത-വേഷ്ടിതമ് .
ഏക-രൂപ-മനേ-കാഭം രൂപംൻ തത്/പാര-മേ+ശ്വരമ് .. 57

രു+ദ്രാണാംൻ ത+ച്ഛത-മഥ നിരാ-വരണ/ചി+ന്മയമ് .
സർവ-സംസാര-സംബ+ന്ധി+ സ്ഥിതം സർവ-ജഗത്-സ്ഥിതമ് .. 58

ശത-രു+ദ്ര-ശതാ-നീഹ സ+ന്തി രാമ മഹാ+ന്തി ഹി .
ഏത-ദേകാ-ദശംവ് വി+ദ്ധി സംസാരം പ്രതി-സംസ്ഥിതമ് .. 59

യോ യോ്ഽഭിതഃസ് സ-ജീ-വ+സ്യ സംസാരഃസ് സമുദേ-തി ഹി .
ത+ത്രാ+പ്രബു+ദ്ധാ ജീവൗ/ഘാഃഫ് പ+ശ്യ+ന്തി-ന പര+സ്പരമ് .. 60

മില+ന്തി ഹി മനോ-ബുദ്ധാസ്/തരങ്ഗാ ഇവ വാരിധൗ .
അ+പ്ര-ബു+ദ്ധാസ്തു ത+ന്മാത്ര/നിഷ്ഠാ ലോഷ്ട-വദാ+സ്ഥിതാഃ .. 61

യഥാ+ ദ്രവ+ത്വാദ്-വീ+ച്യമ്ബു+ ത്വ+ന്യോ+ന്യം സംമില+ത്യലമ് .
തഥാ+ പ്രബു+ദ്ധാ ജീവൗ/ഘാ മിഥ+ശ്ചി+ത്ത്വാൻ-മില+ന്ത്യലമ് ..62

പ്രത്യേക-മുദിതേ ചൈതേ സംസാരേ ജീവ-രാശയഃ .
ചി+ദ്ധാതോഃസ് സർവ-ഗ+ത്വേന+ ത്വസത്യാഃസ് സ+ത്യവത്-സ്ഥിതാഃ ..63

യ+ദ്യദാ-ഖ+ന്യതേ ഭൂമേസ്/ത+ത്ത+ന്നാമ യഥാ നഭഃ .
സർവ-ഗായാ+ശ്ചിതേ+ര്യ+ദ്യ/ദു+ഹ്യതേ ത+ത്ത-ഥൈവ ചിത് .. 64

സർവ+പ്രപഞ്ച-ഭൂതാനി യഥാനു-ഭവ-സീഹ ഹി .
തഥേഹ സർവ-ഭൂതാ+ത്മ ചി+ത്ത്വം സർവ+ത്ര വി+ദ്യതേ .. 65

യ+ച്ഛാല-ഭ+ഞ്ജികാ വൃ+ക്ഷേ ശൈലേ+ ശ്വ+ഭ്രേ ഗതേ്ഽ+ന്തകമ് .
പ്രേ+ക്ഷ്യതേ ത+ദ്വദേ-കാ+ത്മാ തഥാ ചിതി ജഗതാ-സ്ഥിതമ് .. 66

അവേ-ദനേ പരേ ശു+ദ്ധേ വേദനംയ് യജ്-ജഗത്-സ്ഥിതമ് .
അകാരണ-മചൈ-ത+ന്യം ശൂ+ന്യ+ത്വേന യഥാ നഭഃ .. 67

വി+ദ്യതേ വേദനം ദൃ+ശ്യ/ബ+ന്ധോ മോ+ക്ഷസ്ത്വ/വേദനമ് .
യദേവ രുചിരംൻ തേ+ സ്യാത്-തദേ-വാശു ദൃഢീ-കുരു .. 68

സർഗാ-സർഗൗ ബ+ന്ധ-മോ+ക്ഷൗ വേദനാ-വേദനാ+ത്മകൗ .
അഭി+ന്നൗ ബോധനാ+ച്ചോഭൗ/ യഥേ+ച്ഛസി തഥാ കുരു .. 69

അസംവ് വി+ത്തേ+സ്തു യ+ന്നാസ്തി ത+ന്നാശേ കാ-ക/ദർഥനാ .
തൂഷ്ണീം-ഭാവേന യത്/പ്രാപ്യം/ പ്രാപ്ത-മേവാശു വി+ദ്ധി തത് .. 70

യ+ദ്വൈ വേദന-മാ+ത്രാ+ത്മ തദംങ്-ഗാ/വേദന+ക്ഷയമ് .
ത+ദ്വേദനംവ് വേദ-നായാ യദി+ഷ്ടംൻ തത്-സമാ-ചരേത് .. 71

വീചി+ര്യഥാമ്/ഭസഃസ്/ സ്പ+ന്ദോ ജഗ+ച്ചൈവ തഥാ ചിതൗ .
ഏതാവ+ന്മാത്ര ഏവാ+ത്ര ഭേദോ യ+ദ്രഘു-നന്ദന .. 72

ദേശ-കാല+സ്വരൂ-പേഷു സ്ഥ്.സു വീ+ച്യാ/ദിതാമ്/ഭസി .
ജഗ-ദാദൗ/ തു ദേശാ+ദ്യാ അസ+ന്തോ ജഗതീ+ക്ഷിതാഃ .. 73

ആഭാ+സ്വരംൻ ത്രിജഗ-ദി+ത്യതി-ഭാതി ഭാ+സ്വത്-
സ്വംവ് വേദനംവ് വിദന-മേവ ചിതേഃസ് സ്വരൂപമ് .
വാചി+ സ്ഥിതം ഭവതി ചൈത-ദുപോഹ ഭേദ+
ക്ലിഷ്ടം പ്രശാ+ന്ത-വചന+സ്തു ശിവഃഫ് പരാത്മാ ..74

സംവ് വേദനം സർവ-മിതീഹ ശബ്ദാ-
ദർ/ഥാദ-ഭി+ന്നൗ/ നകദാ-ചിദേതൗ .
വീ+ച്യമ്/ഭസീ- ദ്വേ ഇതി നോചി-തോക്തി-
യ+സ്യാ+ജ്ഞ-തായാംൻ ത്വിദ-മേവ യു+ക്തമ് .. 75

ഇ+ത്യാർഷേ+ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു
നിർവാണ പ്രകരണേ പൂർവാർധേ ജീവടോ-പാ+ഖ്യാനേ+ സ്വപ്ന-ശത-രു+ദ്രീയ/
കഥനംൻ നാമ+ ത്രി-ഷഷ്ടി-തമഃസ് സർഗഃ 63
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
27.11.2023